

2747

1863

SPRAWOZDANIE

KIEROWNIKA

3-KL. DOKSZTAŁCAJĄCEJ SZKOŁY
ZAWODOWEJ
DLA UCZNIÓW
PRZEMYSŁU GRAFICZNEGO
W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1929—1930

KRAKÓW 1930

NAKŁADEM ZAKŁ. GRAF. „IL. KURYERA CODZ.”

2747

4663

SPRAWOZDANIE

KIEROWNIKA

3-KL. DOKSZTAŁCAJĄCEJ SZKOŁY
ZAWODOWEJ
DLA UCZNIÓW
PRZEM. GRAFICZNEGO W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1929—1930

KRAKÓW 1930

NAKŁADEM ZAKŁADÓW GRAF. „IL. KURYERA CODZ.”

TREŚĆ:

- 1) St. Gawżyński i L. Królikowski: Nauka rysunków.
- 2) Część urzędowa.

N A U K A RYSUNKÓW

W DOKSZTAŁCAJĄCEJ SZKOLE ZAWODOWEJ
DLA UCZNIÓW PRZEMYSŁU GRAFICZNEGO
W KRAKOWIE.

Rysunek jest obok mowy i pisma trzecią formą wyrażania naszych myśli i może być jako środek ilustracyjny, należycie wyzyskany.

Nauczanie rysunków musi być tedy oparte o pewną ideę przewodnią, o pewien system.

Od szeregu lat pracowano w tym kierunku zagranicą, jak również i u nas, aż wreszcie wprowadzono rysunki na właściwe tory. Rysunek zdobył w szkole należne mu prawo i należyłą ocenę.

Program Ministerstwa Wyznań Rel. i Oświecenia Publicznego przewiduje w szkole graficznej rysunek odrębny jako: a) zdobnictwo, b) liternictwo, c) kompozycję zawodową.

Program powyższy jest trafnie dostosowany do typu tych szkół, jest pojęty racjonalnie i daje się

wyczerpać całkowicie w ciągu trzech lat nauki. Rysunek tak pojęty, wyrabia zręczność ręki, wprawność oka, kształci wyobraźnię, uczucia estetyczne, poczucie piękna i zapoznaje uczniów z elementami, które są podstawowymi w zdobnictwie zawodowym.

Idąc w ślad za programem ministerjalnym opracowano dla tutejszej szkoły szczegółowy plan lekcyjny, który w głównych zarysach przedstawia się jak niżej:

Początkowe prace uczniów opierają się na podstawowych elementach, jakimi są: punkt, linje krzywe i proste na płaszczyźnie. Z tych elementów tworzą motywy zdobnicze, które następnie wiążą rytmicznie w ornamenty wstęgowe (fryz, listwa), dośrodkowe (rozety), jako wypełnienie koła, elipsy i wieloboków umiarowych, przestrzenne (tło), jako wypełnianie większych pól prostokątnych, lub służących za dekoracje dla kompozycji. Rysunki powyższe prowadzi się systematycznie od rzeczy łatwiejszych do trudniejszych,

Wyzyskuje się możliwie jak najdalej zdolności twórcze uczniów, a samodzielnym pracom daje się pierwszeństwo.

W doborze materiału naukowego uwzględnia się rysunki zdobnicze, zastosowane do właściwego zawodu uczniów.

Dla lepszego zrozumienia pewnych zagadnień zawodowych w przemyśle graficznym, jak również dla dania uczniom podstawy do ćwiczeń praktycznych, wprowadziło kierownictwo szkoły naukę historii sztuki, kładąc nacisk na plastyczne jej przedstawienie. Na podstawie odpowiednio dobranych rycin ze

stosownem objaśnieniem tychże, zapoznaje się uczniów z przebiegiem dziejów sztuki w ogólności, a w dziedzinie grafiki i przemysłu artystycznego w szczególności.

Obok powyższych założeń, kładzie się szczególny nacisk na poznanie i zastosowanie w zdobnictwie pierwiastka ludowego. W tym celu zwiedzają uczniowie muzea. Tam zapoznają się uczniowie z rodzimymi wyrobami, strojnemi w prawdziwie piękną i twórczą ozdobę swojską. Uczniowie, oglądając przepiękne nieraz wzory zdobnicze wykonane przez ludzi prostych, nabierają otuchy do pracy twórczej i wiary we własne siły. Pewne grupy uczniów zdolniejszych, wykonują rysunki kompozycyjne na tematy okolicznościowe.

Niektóre prace wykonują uczniowie farbami wodnemi lub kredkami. Omawia się przytem i praktycznie przeprowadza łączenie kolorów, oraz harmonijne ich dobieranie.

*

Przejście ze szkoły do zawodu — a w tym wypadku — do przemysłu graficznego, jest momentem przełomowym w życiu ucznia, bo wszystko to, co w szkole pojął i teoretycznie się nauczył, musi obecnie przystosować umiejętnie w praktyce, w pracy samodzielnej — zawodowej.

W początkowej nauce rysunków w doksztalcającej szkole zawodowej, nauczyciel bada stopień nabytej przez ucznia tej umiejętności, a polecając mu rysować, stopniowo skierowywuje nabyte wiadomości ku celowemu zużytkowaniu w pracy zawodowej. Im więcej

poprzednio uczeń przykładał się do nauki rysunków, tem łatwiej pojmie zadanie rysunku zawodowego.

W dalszej nauce ma się stale na uwadze dział, w jakim uczeń pracuje w przemyśle graficznym i materiał jakim się posługuje.

Wiadomem jest, że celem prac zawodowych w przemyśle graficznym jest estetyczne i racjonalne rozłożenie rysunku i układu graficznego na karcie papieru. Płaszczyzna papieru wolna — nie posiadająca na swej powierzchni żadnego punktu oparcia, jest dla oka nudna, nieciekawa i niewzbudzająca zainteresowania. Zmysł spostrzegawczy nie znajdując żadnej przeszkody, lecz powierzchnię pustą, mija ją, poszukując innych zainteresowań.

Punkt rzucony na taką wolną płaszczyznę, staje się motywem zaczepiającym wzrok i wywołującym zaciekawienie. Zmienia się wówczas charakter płaszczyzny, następuje pewna konfiguracja i pewna nowa forma, zależna od miejsca i rodzaju motywu, jaki na niej zajął miejsce. Jeśli takich punktów, lub linii pojawi się na karcie więcej, wówczas następuje zgrupowanie, dające pewien motyw i formę graficzną.

Z tych, tak może prymitywnych założeń, rozpoczyna uczeń już samodzielnie tworzyć, zrazu proste formy, poczem przechodzi do więcej złożonych, dobierając w tworzeniu swej kompozycji motywów takich, jakie uważa za najodpowiedniejsze wedle graficznego założenia i celu. Inteligencja ucznia, odgrywa tutaj znaczną rolę, gdyż w wykonaniu pracy zauważyć się daje zaraz, jak uczeń wyobraża sobie harmonijne i rytmiczne następstwo zdobnicze w całości układu i budowie formy graficznej.

I teraz rozpoczynają się ćwiczenia, które uczeń wypowiada w kreślonym przez siebie szkicu. Szkic bowiem, jest tylko zastępczą formą plastyczną wyrażenia tego, co we właściwym materiale ma być zbudowane. Zrazu są to słabe, choć konkretne zestawienia graficzne, wyrażające pewne zadania, jak tytuły, okładki, ogłoszenia i reklamy, wszystko, wedle pojęć poszczególnych grup uczniów.

Nie krępuje się indywidualności, ale kieruje umiejętnym grupowaniem i układem graficznym. Szkice takie, stają się niejednokrotnie podstawą do właściwych zestawień np. u składaczy, gdyż bardzo często się zdarza, że uczeń opracowuje teoretycznie w szkole temat, jaki w pracowni, w rzeczywistym materiale ma być wykonany. Powstaje ogólne zainteresowanie, dające uczniom żywy temat do dyskusji i ćwiczeń.

Uczniowie nieobciążeni koniecznością dokładnego i niejednokrotnie szablonowego rysowania motywów zdobniczych lub liter, zaznaczają w szkicu tylko pewne grupy i plamy, które we właściwej robocie zawodowej zastępuje ornament lub czcionka. Stać się to jednak może dopiero na ostatnim roku nauki w do kształcącej szkole zawodowej, gdy uczniowie w poprzednich dwu latach nauki rysunków zawodowych, zaznajomili się już dostatecznie z ozdobą graficzną i dzisiaj zaznaczając tylko jej obecność na szkicu, wyobrażają sobie jak wygląda plastycznie i jak jej użyć we właściwej formie. Takie stosowanie rozłożenia układu w szkicu graficznym jest dostateczne, dla zrozumienia dążności i założenia tematu wypracowań zawodowych.

Właściwa sprawa poznania ornamentu i litery nie jest słabiej traktowana. Po myśli przepisów ministerjalnych w dalszej nauce rysunku zawodowego zapoznaje się uczeń z typem, budową i charakterem ornamentu i czcionki. Dla łatwiejszego zorientowania się i zbadania przejawów w ich budowie w różnych epokach i u różnych ludów, przedstawia się liczne wzory, które służą do wyrobienia sobie pewnych danych, co do założeń w tej mierze dawniej a dzisiaj. Wreszcie przystępuje się do tworzenia samodzielnej kompozycji z właściwego materiału w pracowni, która dla składaczy i maszynistów drukarskich jest oddana dla ćwiczeń zawodowych w Muzeum techn.-przem. Tutaj tłumaczy się użytkowość materiałów, racjonalne techniczne ich użycie i zestawienie w układzie graficznym.

W pracowni kompozycje dojrzewają, szkice przyoblekają się we właściwą formę, a uczeń pod kierunkiem zawodowego nauczyciela opracowuje już w gotowym materjale drukarskim zadanie, zmieniając niejednokrotnie układ.

Uczniowie innych działów pracy w przemyśle graficznym nie posiadając właściwych¹ pracowni dla pracy doświadczalnej, odwiedzają poszczególne pracownie na terenie miasta Krakowa, gdzie dzięki zrozumieniu i życzliwemu poparciu właścicieli tychże, zaznajamiają się z praktycznem stosowaniem teoretycznie zdobytych wiadomości o sztuce graficznej.

Pozostaje jeszcze do omówienia pojęcie kolorów i zastosowanie praktyczne barw. Początkowe wiadomości zaczerpnęli uczniowie w pierwszych dwu latach nauki w doksztalcającej szkole zawodowej. W koń-

cowej nauce użytkowują poprzednio pojęte właściwości użytkowe barw, aby ująć je we właściwą formę dla wywołania należytego efektu n. p. w reklamie.

Obecny bowiem kierunek nie hołduje drobiazgowym efektom barwnym, ale rzuca brutalnie w oczy widza całe gamy barw, wzruszające nerwy wzrokowe, dla osiągnięcia swego celu t. j. zainteresowania się widza pewnym tematem. A zatem pełne barwy, tęcze kolory, płaszczyzny jasne i ciemne, kontrasty w tonach i kolorach przeskakujące nagle i niespodziewanie, ale zapomocą motywów prostych i bezpośrednio trafiających do duszy widza.

*

Nauka utrzymana jest w pewnym stopniu dostosowanym do poziomu umysłowego zbiorowiska, na które składają się uczniowie o różnem wykształceniu szkolnem, a także o różnych właściwościach technik, w jakich poszczególni uczniowie pracują. To też wszelkie wyjaśnienia teoretyczne podawane są popularnie, aby uczeń zrozumiał różnice zachodzące w różnych technikach przemysłu graficznego.

Przez zainteresowanie się i pewne umiłowanie przedmiotu, może uczeń stać się wybitniejszym między swemi kolegami, a przez to w przyszłości zdobyć lepsze warunki egzystencji materialnej.

Opracowali

GAWŻYŃSKI STANISŁAW I KRÓLIKOWSKI LUDWIK.

*Nauczyciele szkoły zawodowej dokształcającej
dla uczniów przemysłu graficznego w Krakowie*

WYDZIAŁ SZKOLNY:

Przewodniczący: Anczyc Wacław.

Członkowie:

Madejski Paweł, właściciel Drukarni Poznańskiej.
Żmuda Piotr, dyr. Drukarni „Przeglądu Powsz.”
Zieliński Franciszek, właściciel Zakładu litograf.
Gottlieb Zygmunt, właściciel Zakł. repr. „Zorza”.
Niziński Czesław, kierownik szkoły.

RADA PEDAGOGICZNA.

Kierownik szkoły: Niziński Czesław (gosp. kl. III).

Członkowie Grona nauczycielskiego:

1. Baranowski Stefan (ćwiczenia praktyczne).
2. Bielecki Włodzimierz (gosp. kl. II B).
3. Dr Florczyk Piotr (gosp. kl. II A).
4. Gawżyński Stanisław (rys. odr., gosp. kl. I B).
5. Królikowski Ludwik (technologia i rys. zaw.).
6. X. Matyszkiewicz Władysław (prefekt szkoły).
7. Robak Stanisław (gosp. kl. I A).
8. Wichrow Piotr (lektor języka rosyjskiego).

UCZNIOWIE KURSU III. WRAZ Z GRONEM NAUCZYCIELSKIM I P. RADCĄ W. ANCZYCEM.

PRZEDMIOTY NAUCZANIA.

1. Religja.
2. Język polski łącznie z nauką korespondencji i historii drukarstwa.
3. Krajoznawstwo łącznie z nauką geografji gospodarczej Polski.
4. Nauka o obywatelstwie i wiadomości o ustroju Polski.
5. Arytmetyka.
6. Księgowość i zasady kalkulacji.
7. Rysunek odręczny, zdobnictwo, liternictwo i kompozycja zawodowa.
8. Kreślenia geometryczne łącznie z nauką geometrii.
9. Fizyka techniczna.
10. Materiałoznawstwo ogólne i specjalne.
11. Technologia zawodowa.
12. Zajęcia praktyczne i czytanie tekstów.
13. Higiena ogólna i zawodowa.
14. Język niemiecki.
15. Czytania w językach: francuskim, greckim i rosyjskim.

NAUKA.

W roku szkolnym 1929/30 zapisało się do tutejszej doksztalcającej szkoły zawodowej dla przemysłu graficznego 138 uczniów, a mianowicie:

do kl.	I a		27
" "	I b		26
" "	II a		29
" "	II b		30
" "	III		26

Było w tej liczbie:	79 drukarzy
	22 litografów
	37 chemigrafów

Razem 138 uczniów.

Nauka odbywała się w szkole miejskiej imienia św. Barbary przy ul. Szujskiego 1. 2, w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki.

W bieżącym roku szkolnym utworzyło Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego w Miejskiem Muzeum Przemysłowem osobny kurs ćwiczeń praktycznych dla drukarzy. Kurs ten prowadził kierownik drukarni Muzeum p. Baranowski Stefan, w 3 godzinach tygodniowo.

Ćwiczenia praktyczne odbywali także uczniowie klasy III z p. L. Królikowskim, przyczem zwiedzili największe i najlepiej urządzone zakłady graficzne w Krakowie. Kilkakrotnie w ciągu roku szkolnego

odbył p. L. Królikowski ćwiczenia praktyczne z druckarstwa i chemigrafji w Zakładach Graficznych „Il. Kuryera Codz“, a ćwiczenia litograficzne w Zakładzie litograficznym p. F. Zielińskiego. Wykłady z dziedziny chemigrafji wygłosił uczniom kl. III p. Z. Gottlieb, z dziedziny litografji p. F. Zieliński.

Nauka przedmiotów ogólnych spoczywała w rękach Grona nauczycielskiego, które nadzwyczaj sumiennie i gorliwie pracuje w tej szkole od 5-ciu lat i zyskało sobie ogólne uznanie Władz Szkolnych i sfer przemysłu graficznego.

*

Uczniowie szkoły tutejszej uczęszczali na naukę w 90% bardzo regularnie. Opieszali zostali należycie ukarani. Zachowanie się uczniów było naogół wzorowe. Wybryków złośliwych i karygodnych nie było.

Wszystkie uroczystości narodowe uczciła szkoła stosownemi wykładami i wieczorkami muzykalno-wokalnemi. Programy tych wieczorków wykonane były zawsze przez uczniów tut. szkoły. Miłą pamięć zostawił po sobie uczeń Dobrzański Jan, którego gra solowa na skrzypcach, uprzyjemniała uroczystości szkolne.

Wolne chwile od zajęć i nauki spędzali uczniowie w katolickiem stowarzyszeniu, założonem jeszcze przez ks. Tomerę — lub na ćwiczeniach Przysposobienia Wojskowego.

Bibliotekę szkolną prowadził p. Robak Stanisław przy pomocy wójtów pojedynczych klas. W r. b. przybyło kilkadziesiąt książek do biblioteki nauczy-

cielskiej i uczniowskiej, dzięki ofiarności WPanów W. Anczyca i F. Korczyńskiego.

Celem ułatwienia nauki materiałoznawstwa i technologii zawodowej, gromadzi szkoła potrzebne pomoce naukowe z dziedziny drukarstwa, chemigrafji i litografji. Dzięki ofiarności właścicieli zakładów graf. zebrał p. L. Królikowski, który dział ten prowadzi, pokażną ilość okazów.

*

W czasie od 3—10 czerwca odbyły się pod przewodnictwem kierownika szkoły egzamina końcowe dla uczniów klasy trzeciej. Egzaminom przysłuchiwali się z ramienia Wydziału Szkolnego pp. Żmuda Piotr i Gottlieb Zygmunt. 24 uczniów otrzymało świadectwa ukończenia szkoły, z tych 3 z postępem bardzo dobrym.

W dniu 29 czerwca odbyło się uroczyste zakończenie roku szkolnego.

Po mszy św. w kościele OO. Dominikanów, zebrała się młodzież szkolna z gronem naucz. w pięknie przystrojonej sali szkolnej. O godzinie 10-tej weszli do sali zaproszeni goście z krak. sfer graficznych z p. Radcą W. Anczycem na czele.

Wtedy zabrał głos kierownik szkoły i złożył wyczerpujące sprawozdanie z pracy całorocznej.

Przedstawił rozwój szkoły w ostatnich 5-ciu latach. O ile w roku szkolnym 1924/25 były tylko dwa oddziały o 68 uczniach, to w bieżącym roku szkolnym było pięć oddziałów o 138 uczniach.

Dzięki ofiarności Wydziału Szkolnego i całej Korporacji Grafików, szkoła zaopatrzona jest w potrzebne środki naukowe, a uczniowie otrzymują bezpłatnie wszelkie podręczniki i przybory szkolne. Dlatego to wyraża kierownik szkoły imieniem szkoły i młodzieży dla całej Korporacji Grafików serdeczne podziękowanie na ręce p. Radcy W. Anczyca i p. Prezesa P. Madejskiego. Szczera wdzięczność należy się szczególnie tym, którzy w znacznej mierze przyczynili się do rozwoju tutejszej szkoły, a więc przede wszystkim Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego, Gminie stoł. król. miasta Krakowa i Gronu nauczycielskiemu.

Następnie pożegnał kierownik szkoły uczniów klasy III-ej, którzy opuszczają mury szkolne już na zawsze. Życząc im powodzenia i szczęścia w dalszem życiu, prosił, by zawsze i wszędzie pamiętali, co winni Bogu, państwu, społeczeństwu i swojej rodzinie.

Uczniowie wtedy powstałi i odśpiewali Hymn Państwowy.

W przepięknych słowach zwrócił się potem do nich Czcigodny p. Radca Wacław Anczyc i wskazał im dalszą drogę życia w umiłowaniu pracy zawodowej, w umiłowaniu wszystkiego, co dobre, piękne i szlachetne.

Następnie kierownik szkoły odczytał klasyfikację uczniów wszystkich klas, a p. Radca W. Anczyc rozdał nagrody najpilniejszym uczniom.

Z klasy I A. otrzymał nagrodę:

Pierzyńka Edward.

Z klasy I B:

Bezwiński Ludwik.

Krajewski Zbigniew.

Z klasy II A:

Trzcíński Tadeusz.

Zakulski Mieczysław.

Z klasy II B:

Molenda Józef.

Wymienieni uczniowie otrzymali piękne dzieła naukowe z dziedziny historii i geografii Polski.

Uczniowie z klasy III:

Dobrzański Jan.

Nowak Bolesław.

Piekło Wacław.

otrzymali piękne dzieła naukowe i książeczki Kasy Oszczędności.

Po odczytaniu klasyfikacji i wręczeniu nagród, wystąpili z grona uczniów Dobrzański Jan i Nowak Bolesław i podziękowali Gronu nauczycielskiemu i Wydziałowi Szkolnemu za naukę, trudy, opiekę życzliwą i ofiarność dla młodzieży.

Zabrał też głos imieniem gości kierownik Drukarni „Orbis” p. Baranowski Michał, podnosząc dobrodziejstwo dzisiejszej szkoły dla uczniów — grafików.

Nastąpiło potem rozdanie świadectw, a zebrani goście oglądali wystawę prac uczniów.

Wyróżniały się tutaj prace rysunkowe, stylistyczne i korespondencja przemysłowo-handlowa.

Uroczystość zakończono odśpiewaniem pieśni „Boże coś Polskę” i wspólną fotografią na dziedzińcu szkolnym.

WYKAZ STATYSTYCZNY ZA ROK 1929/30

Klasa	Zapisanych	Opuściło szkołę	Do końca pozostało	Klasyfiko= wano	Nieklasifi= kowano	Do klasy wyższej	Nagrody otrzymało	Ukończyło szkołę
I. A	27	3	24	23	1	23	1	—
I. B	26	1	25	25	—	25	2	—
II. A	29	—	29	28	1	28	2	—
II. B	30	1	29	29	—	29	1	—
III.	26	1	25	24	1	24	3	24
Razem	138	6	132	129	3	129	9	24

Na 138 uczniów zapisanych było:

- a) 120 rzym.=katolików
 - 1 gr.=katolik
 - 1 starokatolik
- b) 14 izraelitów
- c) 2 ewangelików.

WYKAZ UCZNIÓW,
KTÓRZY W R. SZKOL. 1929/30 UKOŃCZYLI
DOKSZTAŁCAJĄCĄ ZAWODOWĄ SZKOŁĘ
DLA PRZEMYSŁU GRAFICZNEGO

Augustynek Stanisław
Biliniewicz Rudolf
Dobrzański Jan (z nagrodą)
Dziadoń Jan
Erdman Witold
Górecki Jerzy
Hart Lazar
Jaśko Adam
Jop Tadeusz
Jurek Aleksander
Kaller Paweł
Kłaput Kazimierz
Kozuch Jan
Nowak Bolesław (z nagrodą)
Ostromęcki Józef
Piekło Wacław (z nagrodą)
Podhajny Roman
Poprawski Marjan
Schäffer Eugenjusz
Szybiński Jakób
Wędrychowski Mieczysław
Wieczorek Edward
Zbroja Mieczysław
Zieliński Witold.

W Krakowie, dnia 15 sierpnia 1930.

Niziński Czesław

*Kierownik zawodowej szkoły dokszt.
dla uczniów przemysłu graficznego.*

ZAMKNIĘCIE RACHUNKOWE
ZA ROK SZKOLNY 1929/30.

PRZYCHÓD:

Pozostałość z poprzedniego roku	. . . zł.	750'85
Tytułem wkładek szkolnych	 „	5.942'50
		<u>Razem zł. 6.693'35</u>

ROZCHÓD:

Płace nauczycielom i inkaso wkładek	zł.	5.042'21
Przybory szkolne, książki itp.	 „	627'70
Inwentarz (szafa)	 „	237'—
Wyjazd 3 uczniów na P. W. K.	 „	216'—
		<u>Razem zł. 6.122'91</u>

Paweł Madejski
Prezes Korporacji.

UKŁAD GRAFICZNY I DRUK WYKONANO W ZAKŁADACH
GRAFICZNYCH „ILUSTR. KURYERA CODZIENNEGO“
W KRAKOWIE, POD ZARZ. FELIKSA KORCZYŃSKIEGO.

SKŁADALI UCZNIOWIE
GAŁAŚ P. I NOWAK B.
DRUKOWAŁ UCZEŃ
BILINIEWICZ RUDOLF.

